

POEZIA SI PROBLEMA GENURILOR LITERARE

Problema genurilor literare a starnit nenumarate controverse , ambiguitatile izvorand chiar din polivalenta intelesului termenului , caci cuvantul gen este folosit si cu alte sensuri - „specie literara „ , „ , „ , clasa de obiecte sau fenomene care au proprietati comune „ , .

Dintre teoreticienii genurilor literare se impun in timp : Platon , Hegel (pornind de la Platon , Hegel considera genul epic = g. obiectiv , g. liric = g. subiectiv , g.dramatic = o sinteza intre cele 2 genuri) , iar la noi , Adrian Marino care ,in Dictionar de idei literare, avansa ideea ca discriminarea intre cele 3 genuri literare este generata de ipostazele eului creator .

Genul liric este genul poeziei , „ , dar nu numai „ , . Termenul „ , liric „ , (derivat din denumirea unui instrument muzical , lira , insemnul zeului Apollo) a denumit in Grecia antica , orice fel de poezie , facuta pentru a fi cantata . Ulterior , indeosebi de la romantism incoace , poezia lirica a ajuns sa insemne creatia literara in versuri centrata asupra eului , asupra vietii launtrice , cu toata gama trairilor sufletesti - sentimente , emotii , stari , dispozitii afective , atitudini etc. Astfel , lirismul s-a identificat treptat cu esenta insasi apoeziei . Formal , poezia lirica se caracterizeaza in principal prin scurtime , densitate semantica si muzicalitate .

In definirea poeziei (- vb. gr. poienin „ , a fabrica „ , „ , a produce „ ,) s-au impus de-a lungul timpului 3 cupluri de enunturi , in mod egal considerate drept adevarate :

1.- Poezia are o elaborare oarecum facila , deoarece nu necesita munca de aranjare proprie textelor de dimensiuni mari , nici elaborarea unui univers fictiv si coerent .

Ea este forma suprema a literaturii , este apanajul adevaratilor artisti , caci interzicandu-si facilitatile naratiunii , ea presupune o stapanire perfecta a resurselor de limbaj .

2.- Poezia este un mestesug al limbajului , ale carui realizari necesita tehnici precise , concrete si descriptibile . Conform savantului roman E.Coseriu , exista 3 cai de definire alimbajului poetic :

a.- prin identificarea functiilor semnului lingvistic - R.Jakobson delimiteaza 6 functii majore ale limbii - emotiva , conotativa , referentiala , metalingvistica , fatica , poetica .

b.- prin identificarea limbajului „cu stilul ca deviere „ , (R.Barthes) ; „ , devierea „ , „ , insolitarea „ , „ , deformarea „ , de la o ipotetica si greu de definit norma califica limbajul poetic drept antilimbaj . In locul „ , devierii , E.Coseriu defineste limbajul poetic prin conceptul de actualizare . Pentru el , limbajul poetic este limbaj absolut : „ , limbajul poetic nu poate fi deviere fata de de limbajul pur si simplu sau fata de limbajul de toate zilele , ci dimpotriva limbajul poetic , in

care se actualizeaza , ceea ce tine deja de semn , este limbajul cu toate functiunile lui , adica e plenitudinea functionala a limbajului . ,,

c.- din perspectiva filosofica , perspectiva ce subliniaza functia creatoare a limbajului poetic , , , inainte de a fi comunicarea unui continut , limba e o comunicare ci cineva ,, . In cele 3 conferinte din Esenta limbii , Heidegger a meditat asupra salasluirii noastre in limba , asupra faptului ca traim in ea ca , intr-o casa a fiintei ,, , ca pornim de la ea in raportarea noastra la lume .

,, Despre cuvânt , daca-l gandim cum se cuvine , nu am avea voie sa spunem niciodata - EL ESTE. CI EL DA . Potrivit esentei sale , cuvântul este datator - el da fiinta .,,

3.- Poezia constituie rezultatul unei foarte indelungate traditii in care s-au sedimentat , veac dupa veac , teme , procedee si imagini ; poetul este , mai presus de toate , un savant .

TIPURI DE POEZIE

In studiul Despre poezie , N.Manolescu ,, distinge,, 2 tipuri fundamentale de poezie :

1.- poezia traditionala = poezia clara si formal ordonata in versuri regulate , calsice , versuri ce respecta cele 4 conditii : rima , ritm , masura si pauza ;

- este o poezie profund rationala in modalitatea de expunere chiar si atunci cand exprima un suflet tulbure ori abisal ;

- tema este o idee , ce apare prin intermediul unor imagini de viata , al unor tablouri , cu puternic aspect alegoric ;

- epitetele si comparatiile sunt transparente ; intregul limbaj este traductibil in limba comuna a prozei ; se pot scutura podoabele frazelor fara sa alteram fundamental poezia ; originalitatea figurilor este minima .

Poezia traditionala poate fi definita ca poezie diversa (lirica , epica , dramatica , filosofica) din punct de vedere al extensiunii expresiei si ca poezie mimetica(= descriptiva , emotionala) , din punct de vedere al intensiunii expresiei .

2.- poezia moderna

Termenul de modern , modernitate este utilizat pentru intaia data de Baudelaire in Le Peintre de la vie moderne , 1859 : ,, ... Cauta acel lucru pe care sa ne fie permis a-l numi modernitate... ,, (= tranzitoriul , fugitivul , contingentul , jumatatea artei , a carei cealalta jumatate este eternul si imuabilul) .

Doctrina modernismului , care isi are originile in Les Fleurs du MAL (fapt semnalat si de Hugo Friedrich) se caracterizeaza prin :

- ,, erezia lungimii poemului ,, ; astfel , E.A.Poe contesta poemul lung caci valoarea pozitiva apoeziei este data de capacitatea ei de a ne excita sufleteste si lungimea contravine acestui scop , caci adevaratele excitatii sunt fugitive si tranzitorii ; se afirma astfel identitatea dintre poezie si lirism ;

- ,, erezia didacticista ,, (= de l' enseignement) care contine drept corolare inevitabile , pe acelea ale pasiunii , adevarului si moralei .

„ Pretind ca poetul care aurmarit un scop moral si-a micșorat forta poetica si nu comitem nici o imprudenta pariind ca opera lui este proasta . „ (Baudelaire) . Cu el , apare in constiinta poetilor ideea gratuitatii si puritatii artei .

De aici decurg 2 consecinte :

1. domeniul poeticului incepe sa fie considerat acela al absolutului pe care simtamantul ori ratiunea il ranesc sau il coboara din sferele lui supranaturale ;
2. instrainarea poeziei de simtire , de imitarea capriciilor inimii , afirmand libertatea fanteziei .

- modernismul pune capat unui alt principiu scump romanticilor - inspiratia ; daca geniul romantic era un vrajitor sau un mag , ca la M. Eminescu , artistul modern este un ingenios , un calculat ;

- „ liricizarea „ poeziei , prin Mallarme si simbolisti poetii au invatat sa exploateze nuanta , imprecisul si difuzul ;

- este o poezie dificila si elitista , ce intoarce spatele limbii comune („ la langue de la tribu „) si deopotriva reaslitatea la care aceasta se refera . Ea nu arata nimic : sugereaza sau se ascunde ;

- propune un limbaj nou , caracterizat prin conciziune , sugestivitate sau mister ; o limba pura , misterioasa dar impecabil structurata gramatical ;

- promoveaza , cf. lui N. Manolescu , 3 tipuri de versuri :

- versuri neregulate (incalca masura) ;

- versuri albe (fara rima) ;

- versuri libere (toate normele sunt aplicate ad libitum) .